

آسیب‌شناسی
ارزش‌های اخلاقی
از دیدگاه صحیفه سجادیه

تألیف
دکتر فهیمه کلباسی
عادل برات‌زاده

www.ketab.ir

سرشناسه: کلباسی، فهیمه، ۱۳۴۱ - .

عنوان و نام پدیدآور: آسیب‌شناسی ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه صحیفه سجادیه /

تالیف: فهیمه کلباسی؛ عادل برات زاده . ویراستار محسن دلیر .

مشخصات نشر: قم: دانشکدهٔ اصول الدین، ۱۴۰۰ - .

مشخصات ظاهری: ۲۱۳ ص .

شابک: ۵-۷۸-۵۳۱۱-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت: کتابنامه: ۱۷۳ - ۱۷۶

موضوع: علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸-۹۴ق. صحیفه سجادیه - اخلاق

موضوع: Ali ibn Hosayn, Imam, IV . Sahifeh Sajjadih -- Ethics

موضوع: اخلاق اسلامی

موضوع: Islamic ethics

اخلاق اجتماعی - جنبه‌های مذهبی - اسلام

Social ethics -- Religious aspects -- Islam

اخلاق اسلامی - جنبه‌های قرآنی

Islamic ethics -- Qur'anic teaching

شناسه افزوده: برات زاده، عادل -

رده بندی کنگره: ۲۴۷/۸ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۱

شماره کتابشناسی ملی: ۸۶۷۸۷۶۱

انتشارات دانشکده
اصول الدین

آسیب شناسی ارزش های اخلاقی

تجدید گاه صحیفه سجادیه

نام نویسندگان: دکتر فهیمه کلباسی و محمد برات زاده

طراح متن و صفحه آرایی: خدمات رایانه ای تب

ویراستار: محسن دلیر

طراح جلد: محسن برقراری

ناشر: انتشارات دانشکده اصول الدین

شمارگان: ۵۰۰

نوبت چاپ: نخست

چاپ: زمستان ۱۴۰۰

۳۵۱

آدرس: قم: انتشارات دانشکده اصول الدین: قم. تلفن: ۳۷۷۷۳۵۲۵

نمبر ۳۷۷۷۳۵۳۸ صندوق پستی ۱۱۵۹-۳۷۱۹۵.

<http://www.osoolqom.ir>

ISBN 978-600-5311-78-5

نشانی سایت دانشکده اصول الدین

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۱۱-۷۸-۵

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۱۳

فصل اول

نظام لایه‌بندی مفهومی

و

شبکه مفاهیم آسیب‌شناسی ارزش‌ها

۲۱.....	نظام لایه‌بندی مفهومی
۲۲.....	چهار لایه ارزش‌های اخلاقی - رفتاری، آسیب‌ها و مصادیق آنها
۲۳.....	روش امام سجاد (علیه السلام) در صحیفه
۲۷.....	مفاهیم
۲۷.....	آسیب‌شناسی (Pathology)
۲۷.....	آسیب‌شناسی اجتماعی (Social Pathology)
۲۸.....	آسیب اجتماعی یا کج‌روی (Deviant)
۲۸.....	اخلاق و اخلاق اجتماعی
۲۹.....	معنای لغوی اخلاق
۳۰.....	معنای اصطلاحی اخلاق
۳۱.....	معنای اخلاق در فرهنگ علوم تربیتی
۳۲.....	تعریف واژه اجتماع (Social)
۳۲.....	اخلاق اجتماعی
۳۳.....	اخلاق اجتماعی در حوزه اسلامی
۳۳.....	اخلاق اجتماعی در مغرب‌زمین
۳۵.....	تعریف ارزش
۳۵.....	تعاریف دیگر ارزش (Value)
۳۶.....	نظام ارزشی

فصل سوم

ریشه‌شناسی آسیب‌ها

و

فهرست ارزش‌های منتخب

۸۷	 آسیب‌شناسی
۸۹	 تقسیم‌بندی کلی ریشه آسیب‌ها
۸۹	 ریشه‌های نفسانی
۸۹	 ترک امر به معروف و نهی از منکر
۹۱	 شرایط امر به معروف و نهی از منکر
۹۲	 لزوم نهی از منکر در مجلس گناه
۹۳	 عدم رعایت روابط اجتماعی و اخلاقی مطلوب
۹۷	 ارتباط کامل فرد و جامعه
۹۸	 تأثیر ماه رمضان در زدودن گناه و تمسک به روابط اجتماعی
۱۰۰	 ریشه‌های شیطانی (اعتقادی)
۱۰۰	 عدم آشنایی با راه‌های مقابله با شیطان
۱۰۱	 ریشه‌های دنیایی و طاغوت‌زدگی (سیاسی-اقتصادی)
۱۰۱	 بی‌عدالتی
۱۰۱	 عدم رعایت عدالت اخلاقی
۱۰۲	 عدم تدبیر در زندگی دیگران
۱۰۳	 تدبیر در زندگی مردم، تأمین‌کننده آرامش درونی
۱۰۴	 عدم خیرخواهی
۱۰۶	 نمونه‌ای از مصادیق خیرخواهی عام امام
۱۰۶	 فهرست ارزش‌های اخلاق اجتماعی منتخب متناظر بر آسیب‌ها
۱۰۷	 ارزش‌های تربیتی- اجتماعی
۱۰۷	 بی‌نیازی
۱۱۰	 خیرخواهی
۱۱۱	 الفت و همبستگی
۱۱۱	 همبستگی افراد؛ عوامل و آثار

۱۱۳		مهربانی و مهرورزی
۱۱۴		محبت به والدین و اثرات آن در جامعه
۱۱۵		پوزش خواهی از کوتاهی در حقوق مردم
۱۱۶		هم‌نشینی با ضعیفان جامعه
۱۱۹		اخلاق اجتماعی در ارتباط با دوستان و همسایگان
۱۲۰		رفع نیازها
۱۲۱		ارتباط با همسایگان و دوستان
۱۲۱		آداب همسایه‌داری
۱۲۴		آداب متعالی درباره همسایگان
۱۲۹		دستورهای اسلام در زمینه همسایه‌داری
۱۳۰		انجام خیر بدون منت
۱۳۱		جویا شدن از حال دیگران
۱۳۲		ارزش‌های اعتقادی اخلاقی - اجتماعی
۱۳۲		حَسَن خَلْق
۱۳۴		لزوم جبران حق الناس و عدم لزوم طلب حلیت
۱۳۶		لزوم سیاس‌گزاری از نیکی‌کنندگان
۱۳۷		مطلوبیت پذیرش عذر
۱۳۸		گذشت و تأدیب
۱۳۸		جایگاه واکنش‌ها و رفتارهای مختلف
۱۴۰		ادای دین دیگران
۱۴۱		چشم‌پوشی از خطای مردم
۱۴۲		ارزش‌های سیاسی اقتصادی - اجتماعی
۱۴۲		قناعت در برابر آز
۱۴۵		راه علاج حرص
۱۴۶		فقرزدایی
۱۴۶		رفاه و فقرزدایی، از آثار عمل به قرآن
۱۴۷		رفع نیاز مادی فقیران

۱۴۹	 دستگیری از غیرمستحق
۱۵۰	 لزوم دفاع از ستم‌دیده
۱۵۱	 مدح ظلم‌ستیزی و سرزنش ظلم‌پذیری
۱۵۲	 اخلاق و آداب شایسته حاکمان با مردم
۱۵۲	 ایجاد امنیت در جامعه
۱۵۳	 امنیت معنوی در جامعه اسلامی
۱۵۵	 ایجاد وحدت در جامعه
۱۵۵	 دوری از خودپسندی حاکمان
۱۵۶	 دوری از فخر و کبر توسط حاکمان
۱۵۷	 عدالت‌گستری در جامعه
۱۵۷	 فریفته‌نشدن به وعده‌های باطل
۱۵۸	 شایسته‌سالاری
۱۵۹	 فقرستیزی
۱۶۰	 اخلاق و آداب شایسته مردم نسبت با حاکمان
۱۶۰	 اطاعت‌پذیری
۱۶۱	 یاری حاکمان
۱۶۲	 خیرخواهی خالصانه
۱۶۳	 پشتیبانی و تعامل اخلاق اجتماعی افراد پشت جبهه به رزمندگان
۱۶۵	 نتیجه
۱۶۸	 پیشنهادها
۱۷۱	 منابع و مأخذ
۱۷۷	 پیوست‌ها

پیشگفتار

دعا و نیایش در بین انسان‌ها عموماً و در میان شیعیان خصوصاً، از اهمیت و جایگاه بالایی برخوردار بوده و ریشه در نیاز فطری انسان‌ها دارد. آنگاه که آدمی خسته از عالم خاک، با بُراق دعا و نیایش راه آسمان‌ها را می‌جوید و با برقرار کردن ارتباط با معبود، تن و جان خویش را در زمزم دعا شست و شو می‌دهد، دعا‌های مأثوره از معصومان علیهم‌السلام به مدد او می‌آیند و گلستان وجودش را خوشبو و نورانی می‌سازند.

از جمله منابع غنی ادعیه که از سرچشمه اهل بیت علیهم‌السلام به روزگار ما رسیده و پلی میان عابد و معبود است که انسان همزمان با کمال قرب الهی را با آن سیر می‌کند، صحیفه سجادیه است. این کتاب با روش تعلیمی ناب برای اهل ایمان و انسان‌ها، آیین زندگی آرمانی و آداب، ارزش‌های اخلاقی و رفتاری را ارائه می‌دهد و از آسیب‌هایی که انسان‌ها را تهدید می‌کند برحذر می‌دارد. متأسفانه این میراث گرانسنگ و سرشار از معارف ناب الهی و اسلامی در عرصه اندیشه و حیات مسلمانان جایگاه درخوری نیافته و مهجوریت غریبی دامن مبارک آن را گرفته است، در حالی که مجموعه این ادعیه شگرف، عصاره معارف سال‌های مدید دوران نبوت و امامت است که از زبان مبارک حجت بالغه الهی، یعنی امام علی بن حسین علیه‌السلام جاری شده است. از این روست که صحیفه کامله سجادیه در کنار قرآن، زندگی معنوی مؤمنان را جهت‌دهی می‌کند و با زبان و بیانی روشن و محتوایی ناب، به‌حق در میان دعاها، زینت‌بخش نیایش‌ها و محبوب نیایش‌گران است. دعا‌های این کتاب، دربردارنده بهترین و متعالی‌ترین مضمون‌ها در اخلاق فردی و اجتماعی هستند که امام علیه‌السلام با فراست تمام و با در نظر گرفتن شرایط زمانی، معارف ناب شیعه را برای آیندگان به یادگار نهاده است.